К. Б. 24765

9 788617 247650

ISBN 86-17-09264-5

ОСНОВИ ПРАВНИХ ПОСТУПАКА IV

СТЕВАН ЛИЛИЋ
СЛАВОЉУБ ПОПОВИЋ

ОСНОВИ ПРАВНИХ ПОСТУПАКА

ЗА IV РАЗРЕД ПРАВНЕ И БИРОТЕХНИЧКЕ ШКОЛЕ

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ И НАСТАВНА СРЕДСТВА • БЕОГРАД

др СТЕВАН ЛИЛИЋ • др СЛАВОЉУБ ПОПОВИЋ

ОСНОВИ ПРАВНИХ ПОСТУПАКА

ЗА IV РАЗРЕД ПРАВНЕ И БИРОТЕХНИЧКЕ ШКОЛЕ

ДРУГО, ПРЕРАЂЕНО ИЗДАЊЕ

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ И НАСТАВНА СРЕДСТВА • БЕОГРАД
2001

Рецензенти

др МОМЧИЛО ГРУБАЧ, редовни професор Правног факултета у Новом Саду

МИЛАН ЖУГИЋ, педагошки саветник у Министарству просвете Републике Србије, Београд

ЉИЉАНА РАДОЈЧИЋ, професор Економске школе у Крагујевцу, Крагујевац

Уредник

ДИМИТРИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ

Одговорни уредник

др ПЕТАР ПИЈАНОВИЋ

За издавача

РАДОСЛАВ ПЕТКОВИЋ, директор и главни уредник

Министарство просвете Републике Србије, решењем број 650-02-014/95-03 од 23. марта 1995. године, одобрило је овај уџбеник за издавање и употребу у четвртом разреду правне и биротехничке школе.

ISBN 86-17-09264-5

Предговор

Наставни циљ предмета *Основи правних поступака*, према утврђеном програму (Службени гласник РС – Просветни гласник 7/93) је стручно оспособљавање ученика IV разреда за подручје рада економије, права и администрације за образовне профиле правни техничар и техничар обезбеђења да самостално примењују позитивне формалне-правне прописе у решавању конкретних случајева у утврђивању појединачних права и извршавања обавеза правних и физичких лица заснованих на позитивним материјалним прописима, као и да ученици II и III разреда образованог профила правни техничар, техничар обезбеђења, биротехничар, дактилограф и портир упознају *основе управног поступка.*

У том смислу, аутори су у односу на досадашњу обраду ове материје извршили одговарајуће усклађивање текста са променама у позитивном праву насталим доношењем савезног и републичких устава, као и ступањем на снагу нових закона, односно бројних измена и допуна процесних закона у области управног, прекршајног, кривичног, грађанског, парничног, ванпарничног и извршног поступка.

Материја основа правних поступака обрађена је у две књиге и то: *Основи правних поступака – Управни поступак* (за II и III разред) и *Основи правних поступака – Основи кривичног поступка, Основи грађанског поступка, Основи ванпарничног поступка* и *Основи извршног поступка* (за IV разред). Осим тога, у уџбенику за II и III разред на сажет начин обрађена је и материја управног спора.

У оквиру уџбеника, *Основи правних поступака* за II и III разред, осим уводног дела појам, значај и врсте правних поступака, обрађене су тематске целине у вези са материјом *основи управног поступка* (са освртом на управни спор), а с обзиром на практичне потребе наставног плана, смештена је и материја прекршајни поступак.

У оквиру уџбеника *Основи правних поступака* за IV разред, обрађене су тематске целине у вези са материјом:

1. Основи кривичног поступка – 1) Појам и значај кривичног поступка, 2) Специфичност начела кривичног поступка, 3) Субјекти кривичног поступка (суд, тужилац, окривљени и др), 4) Покретање и ток кривичног поступка (кривична пријава, истрага, оптужница, главни претрес, пресуда, жалбени поступак), 5) Кривичне санкције (казне, мере безбедности, условна осуда, васпитне мере, судска опомена) и 6) Посебни кривични поступци;

2. Основи грађанског поступка – 1) Појам грађанског поступка, 2) Специфичност начела грађанског поступка, 3) Спорови који се решавају у грађан-

ском поступку, 4) Надлежност судова у грађанском поступку, 5) Странке у парничном поступку, 6) Ток парничног поступка, 7) Издавање платног налога;

3. Основи ванпарничног поступка – 1) Појам и значај ванпарничног поступка, 2) Органи надлежни за вођење ванпарничног поступка, 3) Странке и други учесници у ванпарничном поступку, 4) Покретање и ток ванпарничног поступка, 5) Доказивање и доказна средства у ванпарничном поступку, 6) Пресуде и решења у ванпарничном поступку;

4. Основи извршног поступка – 1) Појам и значај извршног поступка, 2) Врсте извршења, 3) Органи надлежни за спровођење извршног поступка, 4) Поступак при извршењу, 5) Обустављање и одлагања извршења, 6) Жалбени поступак.

При обради градива, обратила се пажња на оспособљавање ученика за самостални и креативни рад и примену одредби процесних прописа у пракси. Због тога су након сваке тематске целине формулисана одговарајућа контролна питања, конкретни задаци и вежбе за ученике, као и одговарајући образци и примери решења, пресуда, закључака, одлука, и других процесних аката, са општим упутствима за вежбу. Уз асистенцију наставника и правилним извођењем наставе и вежби, стручно–педагошки циљ овог предмета може се у потпуности остварити.

Београд,
децембар 1994.

Аутори

Предговор другом издању

Имајући у виду промене које су током протеклих година настале у нашем процесном законодавству, било је неопходно извршити одговарајуће интервенције и усклађивање материје кривичног, прекршајног, грађанског, ванпарничног и извршног поступка у оквиру уџбеника „Основи правних поступака" за IV разред правне и биротехничке школе.

Са друге стране, друштвене промене започете крајем 2000. године сигурно ће имати одговарајући утицај не само на општу реформу нашег законодавства, већ и на општу реформу нашег образовног система.

Из ових разлога, у очекивању коренитих реформи како у нашем правном, тако и у нашем образовном систему, у овом другом, измењеном и допуњеном издању уџбеника „Основи правних поступака" за IV разред, извршена су само она најнужнија усклађивања са важећим прописима која су неопходна да се ухвати корак са постојећим стањем, с обзиром да рад на новом уџбенику у складу са новим законодавним решењима и новим наставним плановима и програмима тек предстоји.

Београд,
јуни 2001.

Аутори

Основи кривичног поступка

1. Појам и значај кривичног поступка

1.1. **Појам**. – Кривични поступак је посебан законом регулисан поступак у коме се расправља и решава о постојању кривичног дела и о одговорности учиниоца. Осим тога, у кривичном поступку се према кривично одговорном учиниоцу изричу законом прописане санкције.

а) **Кривични поступак као систем законом регулисаних радњи**. Кривични поступак представља систем законом регулисаних радњи одређених државних органа, пре свега, суда, јавног тужиоца, органа унутрашњих послова, али и других субјеката у кривичном поступку које се обављају у случају вероватноће да је учињено неко кривично дело. Законом регулисане радње ових субјеката предузимају се да би се утврдило да ли је кривично дело заиста учињено, ко је учинилац кривичног дела, и да ли су, према правилима кривичног права, испуњени услови да се према учиниоцу изрекну кривичне санкције. Предузимање правно нормираних радњи доводи до „процеса", тј. до кретања поступка од сумње (вероватноће) да је учињено неко кривично дело, до коначног утврђивања (извесности) да је кривично дело учињено и да га је извршило конкретно лице, односно до дефинитивног отклањања сумње јер дело није учињено. На основу спроведених радњи у поступку, доноси се одговарајућа судска одлука. Закон, осим садржаја радњи које учесници у поступку предузимају, детаљно регулише и редослед њиховог предузимања, њихов међусобни однос, као и последице њиховог пропуштања, тако да се може говорити о систему радњи које чине кривични поступак. Дакле, кривични поступак је целина, тј. систем законом регулисаних радњи и њихових вршилаца, у коме постоје међусобна повезаност радњи и субјеката који ове радње предузимају.

б) **Кривични поступак као систем правних односа**. Правилима кривичне процедуре (поступка) регулисан је положај субјеката који учествују у кривичном поступку, као и њихови међусобни односи у поступку који се води пред судом. У складу са тим, кривични поступак не представља само систем законом регулисаних радњи одређених субјеката, већ и систем правних односа који настају, развијају се и престају услед предузимања или пропуштања тих радњи.

в) **Кривични поступак као формално (процесно) кривично право**. Кривични поступак представља формално или процесно кривично право, за разлику од материјалног кривичног права. Одредбама неког материјалног права регулисани су увек одређени друштвени односи. Тако, одредбама материјалног кривичног права регулисани су друштвени односи који настају услед извршења друштвено опасне радње која је законом одређена као кривично дело. Мате-

Правни извори

I ОСНОВИ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

Закон о кривичном поступку (ЗКП)

„Службени лист СФРЈ“ бр. 4/77, 14/85, 26/86 (пречишћен текст), 74/87, 57/89, 3/90;

„Службени лист СФРЈ“ бр. 27/92, 24/94, 71/00 (Одлука Савезног уставног суда), 134/01 (Одлука Савезног уставног суда)

II ОСНОВИ ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА

Закон о прекршајима којима се повређују савезни прописи

„Службени лист СФРЈ“ бр. 4/77, 36/77, 20/82, 14/85, 10/96 (пречишћен текст), 74/87, 57/89, 3/90, 35/91;

„Службени лист СРЈ“ бр. 27/92, 50/93, 24/94, 28/96.

III ОСНОВИ ГРАЂАНСКОГ ПРАВА

Закон о парничном поступку (ЗПП)

„Службени лист СФРЈ“ бр. 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91;

„Службени лист СРЈ“ бр.27/92, 16/93, 31/93, 24/94, 12/98, 15/98.

IV ОСНОВИ ВАНПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА

Закон о ванпарничном поступку (Србија)

„Службени гласник СРС“ бр. 24/82, 48/88;

„Службени гласник РС“ бр. 64/95.

Закон о ванпарничном поступку (Црна Гора)

„Службени лист СРЦГ“, бр. 34/86, 5/87.

V ОСНОВИ ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА

Закон о извршном поступку (ЗИП)

„Службени лист СРЈ“ бр. 28/00, 73/00.

Садржај

Предговор . . . 3
Предговор другом издању . . . 4

ОСНОВИ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА . . . 5

1. Појам и значај кривичног поступка . . . 5
2. Начела кривичног поступка . . . 11
3. Субјекти кривичног поступка . . . 19
4. Покретање и ток кривичног поступка . . . 31
5. Кривичне санкције . . . 68
6. Посебни поступци . . . 79

ПРЕКРШАЈНИ ПОСТУПАК . . . 81

1. Појам, врсте прекршаја и разликовање прекршаја од других деликата . . . 81
2. Надлежност за прописивање прекршаја . . . 83
3. Начела прекршајног поступка . . . 83
4. Прекршајне казне и заштитне мере . . . 84
5. Услови и посебни случајеви одговорности за прекршаје . . . 85
6. Застарелост гоњења и извршења . . . 88

ОСНОВИ ГРАЂАНСКОГ ПОСТУПКА . . . 90

1. Појам грађанског поступка . . . 90
2. Специфична начела грађанског поступка . . . 92
3. Преглед спорова који се решавају у грађанском поступку . . . 97
4. Надлежност судова у парничном поступку . . . 100
5. Странке у парничном поступку . . . 103
6. Ток парничног поступка . . . 104
7. Издавање платног налога . . . 114

ОСНОВИ ВАНПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА . . . 117

1. Појам и значај ванпарничног поступка . . . 117
2. Органи надлежни за вођење ванпарничног поступка . . . 120
3. Странке и други учесници у ванпарничном поступку . . . 122
4. Покретање и ток поступка ванпарничног поступка . . . 123
5. Доказивање и доказна средства у ванпарничном поступку . . . 124
6. Одлуке у ванпарничном поступку . . . 127

ОСНОВИ ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА . . . 129

1. Појам и значај извршног поступка . . . 129
2. Врсте извршења . . . 131
3. Органи надлежни за спровођење извршења . . . 137
4. Поступак при извршењу . . . 139
5. Обустављање и одлагање извршења . . . 142
6. Жалбени поступак (поступак по правним лековима) . . . 143

ЛИТЕРАТУРА И ПРАВНИ ИЗВОРИ . . . 146